

Laura Mintegi, candidata d'EH-Bildu.

EL TEMPS

Euskadi, eleccions plenes

El dia 21 d'octubre propinent, al País Basc hi haurà eleccions anticipades. Després de tres anys d'absència del Parlament i d'anys de persecució judicial i política, l'esquerra independentista, representada sota la denominació d'EH-Bildu, encara els comicis amb la perspectiva d'obtenir els millors resultats de la seua història i convertir-se en la segona força parlamentària.

La setmana passada Euskadi va viure els prolegòmens d'un nou temps polític. Dimarts, el *lehendakari*, Patxi López, anunciava públicament la convocatòria d'eleccions anticipades el dia 21 d'octubre. "Toca renovar el contracte amb la ciutadania i que

aquesta decideixa quin projecte polític ha de governar Euskadi", va dir López. D'aquesta manera, l'estadant actual d'Ajuria Enea posava punt final a una legislatura que molts consideraven liquidada des del maig, quan el PP basc va anunciar que trencava l'acord de govern

de l'any 2009 amb els socialistes. La data prevista per als comicis, si no s'hagueren avançat, era el març del 2013.

L'anunci de Patxi López clou una legislatura anòmala, en què l'esquerra independentista ha estat absent de la principal institució de representació política del poble basc a causa de la persecució judicial de què ha estat objecte. Durant aquesta darrera dècada, l'esquerra *abertzale* ha hagut de superar tots els entrebancs que els tribunals i els partits polítics espanyolistes li han posat davant. L'any 2003, el Tribunal Suprem espanyol va declarar Herri Batasuna, Euskal Herritarrok i Batasuna partits il·legals, per una suposada vinculació amb ETA, tot emparant-se en la llei de partits que havien promogut PP i PSOE. L'any 2005, amb motiu de les eleccions al Parlament, els independentistes van poder superar el vet dels tribunals i presentar-se sota la marca del Partit Comunista de les Terres Basques, que va obtenir nou diputats.

La presentació d'aquella candidatura va anar seguida d'un enduriment de la persecució en els comicis posteriors a les juntes generals, al Parlament de Navarra i a les municipals. Les successives candidatures presentades foren prohibides. L'any 2009, amb motiu de les eleccions al parlament, es presentà la plataforma Demokrazia Hiru Milio (D3M). Poques setmanes abans dels comicis, el Tribunal Suprem va anul·lar la candidatura i va il·legalitzar la plataforma. La decisió va deixar sense representació parlamentària l'esquerra independentista per primera volta. Finalment, per a visualitzar la seua força política, van reclamar el vot nul, un vot que —traduït en escons— hauria equivalgut a set diputats. L'aritmètica parlamentària, determinada per l'absència dels independentistes d'esquerres, va permetre que Patxi López es convertira, amb la col·laboració del PP, en el primer *lehendakari* d'un partit d'ascendència espanyola en la història d'Euskadi.

La setmana passada, la portaveu de l'esquerra *abertzale* successora de Batasuna, Maribi Ugarteburu, valorava que l'avançament de les eleccions volia dir "desfer un govern que s'ha basat en una representació totalment falsejada de la realitat socio-política" d'Euskadi. Segons Ugarteburu, les autonòmiques de 2009 van trencar "el principi de sufragi universal" i, d'aleshores ençà, s'ha

“El PNB s’hi juga molt”

Marxelo Otamendi (Tolosa, 1957) és director de la revista ‘Berria’. Va estar al capdavant de l’edició d’‘Engukaria’, la primera publicació íntegrament en èuscar, fins que l’any 2003 fou clausurada per ordre judicial.

—Com interpreteu que Patxi López haja triat l’aniversari de l’anunci de l’abandonament de la lluita armada per part d’ETA com a data de les eleccions?

—Això no té cap rellevància i és una mera coincidència. Cal no oblidar que quan ETA va anunciar que abandonava les armes, Patxi López feia un viatge pels Estats Units. Es va donar la circumstància que no hi hagué cap declaració oficial del govern basc fins dos o tres dies després de l’anunci d’ETA, cosa que resultà prou penosa.

—Els mitjans de comunicació i les enquestes apunten a un canvi se-

gur a Ajuria Enea. És del tot segur, aquest canvi?

—De moment és segur que no hi haurà un president socialista, perquè les eleccions o bé les guanyarà el PNB, amb Iñigo Urkullu, o EH-Bildu, amb Laura Mintegi. Alguna cosa molt estranya hauria d’ocórrer perquè les coses no anaren d’aquesta manera. És segur que tindrem un president *abertzale*.

—Aquesta és la primera volta que l’esquerra independentista té possibilitats reals de disputar la *lehendakaria*. Pot haver-hi un empat amb el PNB? Quina previsió feu?

—Quedaran molt a prop els uns dels altres, potser amb una diferència de cinc escons. De moment, una cosa és clara: el PNB està nerviós. Altrament, no hauria posat Iñigo Urkullu de candidat perquè, per una qüestió de compatibilitats, si és el candidat haurà de deixar la presidència del partit. La sensació general és que el PNB s’hi juga molt, en aquestes eleccions, perquè entra en disputa amb EH-Bildu per un mateix espai electoral.

—Si, com apunten les enquestes, el PNB és el partit més votat, veieu factible que acabe recolzant-se en el PSE?

—La tradició ens diu que el PNB prefereix aliar-se amb el PSE. Van compartir govern durant més d’una dècada amb el *lehendakari* Ardanza. La qüestió, ara per ara, és que el Partit Socialista a Madrid no pinta res de res. No pot oferir res al PNB en qüestió de competències, en matèria del nou estatus del País Basc a Espanya o a Europa ni tampoc pel que respecta al procés de pacificació. Totes aquestes circumstàncies fan poc atractiva la coalició. Al PNB, el Partit Socialista només li serveix per a assegurar-se un govern estable durant aquesta legislatura.

—Què representaria per a Euskadi i les seues aspiracions sobiranistes que el PNB deixara passar l’oportunitat de coalitzar-se amb Bildu?

—La qüestió és que ara per ara EH-Bildu i PNB treballen en el mateix camp. Tot dependrà també de l’oferta que faça Bildu. Hi ha unes quantes qüestions que dificulten l’entesa. La primera és que tots dos com- >>

desenvolupat “la legislatura del frau a la societat”. “Ha arribat el moment d’acabar el cicle de les il·legalitzacions i la persecució política”, reblava.

Una formació emergent. Les eleccions del 21 d’octubre han d’obrir un nou temps polític a Euskadi. L’anunci del final de l’activitat armada per part d’ETA ha consolidat i ha ampliat l’electorat que abraça les tesis sobiranistes i, sobretot, ha alimentat el suport a

l’esquerra independentista. De moment, totes les enquestes assenyalen que el nou *lehendakari* serà *abertzale*. Segons un sondatge publicat el juny per *El Correo*, el PNB tindria entre 24 i 26 escons (ara en té 30); el PSE, entre 14 i 17 (ara són 25); el PP, entre 11 i 12 (13); i IU 2 (1). La gran novetat seria la irrupció d’EH-Bildu, la nova marca política de l’esquerra independentista, que n’obtingria entre 19 i 21, i això la convertiria en la segona força al parlament de Vitòria i en

un actor fonamental en la vida política basca dels quatre anys vinent.

Les perspectives de l’esquerra *abertzale* són precedides pels bons resultats dels últims dos comicis. El punt d’inflexió el va marcar el 2011 Bildu, una coalició de partits i associacions que es va presentar a les eleccions municipals i autonòmiques (per tant, decidien les juntes generals, el Parlament de Navarra i la composició dels ajuntaments) i que va saber esquivar els entrebancs judici-

parteixen una clientela electoral; en segon lloc, hi ha fortes divergències en polítiques fiscals i econòmiques; en tercer lloc, Bildu està molt a l'aguait d'allò que passa a Catalunya i a Escòcia, mentre que el PNB parla d'una manera més tímida d'un nou encaix d'Euskadi a Europa. Siga com siga, al PNB li resultarà molt complicat de dir que no a Bildu si li fa una oferta raonable. Ho serà sobretot en un escenari en què a Catalunya hi ha una efervescència independentista creixent i hi ha també a l'horitzó el referèndum d'Escòcia.

—Si el PNB opta per no coalitzar-se amb l'esquerra *abertzale*, el seu electorat pot passar-li factura després?

—És obvi que això podria portar desafecció entre els sectors més sobiranistes. En tot cas, passarà factura o no segons si EH-Bildu sap rendibilitzar aquest escenari.

—L'esquerra independentista està en la seua millor posició des del final de la dictadura per a assumir quotes de poder?

—No és igual quotes de poder que de govern, però de govern pot ser sí. Els resultats de Bildu i Amaiur a les passades eleccions donen expectatives molt bones. En un escenari sense ETA, amb Catalunya convulsa... crec que qui vaja per aquesta via tindrà el premi de l'electorat. A més, pense que una part del vot nou que ja ha arribat a Bildu i a Amaiur és el premi al fet que les forces sobiranistes basques s'hagen unit. I aquest vot va en detriment del PNB.

—Tenim davant un punt d'inflexió en la història d'Euskadi?

—Amb la desaparició d'ETA s'obri un escenari nou i molt transcendent. Si les forces polítiques tenen capacitat de seduir l'electorat i els ciutadans en la seua vida diària, poden dur a terrenys als quals ha aspirat una part important del nacionalisme basc i que fins ara mai no s'havien materialitzat. Un nou estatus a Europa encara és lluny, però més a prop que mai. Tenim davant un escenari molt obert i molt suggeridor.

—Siga com siga, l'escenari electoral basc s'escriu cada volta més en clau basca: no es tracta de si guanyarà l'opció espanyolista o la sobiranista, sinó si guanyarà PNB o EH-Bildu...

—La desaparició d'ETA contribueix a aquesta nova situació. El vot de càstig cap a l'esquerra *abertzale* derivat de l'existència d'ETA ha desaparegut i això és determinat.

—En aquesta nova situació queda per resoldre la qüestió dels presos...

—La política penitenciària és la venjança del Partit Popular pels bons resultats que obté Bildu. Si els resultats dels *abertzales* hagueren estat pitjors això es resoldria més ràpidament. És l'única esclatxa que li queda al PP per a mantenir un cert control sobre allò que passa a Euskadi. Ara, el PP no pot pensar que, si manté aquesta actitud, ací ens quedarem plegats de braços. Si tenim capacitat de mobilització podem forçar el govern a accelerar el

ritme d'excarceracions. Preveig, en aquest sentit, grans mobilitzacions ciutadanes.

—Soraya Sáez de Santamaría diu que el seu govern està "preocupadíssim" per la possibilitat d'uns resultats electorals que donen avantatge a l'esquerra *abertzale*.

—És lògic que es preocupen pel creixement d'EH-Bildu. A ells els hauria agradat que Bildu i Amaiur s'hagueren pegat un bac a les darreres eleccions. Contra el desig de Madrid, la gent ha premiat la capacitat de l'esquerra *abertzale* d'agrupar-se en coalició. Per al PP, el PNB és un mal menor, un partit amb el qual es pot cohabitar i és lògic que estiguen preocupats per l'augment de l'esquerra *abertzale*.

—En quina mesura la crisi espanyola pot fer augmentar el desig d'independència d'Euskadi?

—Nosaltres, com que tenim el concert, quedem una miqueta al marge de la crisi. A més, durant tots aquests anys hem pogut crear el nostre propi model. En canvi, a Catalunya la sensació que Espanya s'afona i, a més, afona Catalunya és molt més forta que ací perquè no tenen el concert. Així doncs, a Catalunya s'alimenta un tipus de nacionalisme pràctic, un nacionalisme molt urbà, de gent que havia estat catalanista però que no era independentista. Però molts catalans s'adonen que Espanya és una càrrega. Al País Basc, per l'existència del concert, això no hi és tan present i el nacionalisme és d'un tipus més clàssic.

als que li van parar la fiscalia general i l'advocacia de l'estat. En aquelles eleccions, Bildu esdevingué la primera força política en nombre de regidors i la segona en vots a Euskadi. Amb aquells resultats, Bildu va superar els millors resultats obtinguts mai per una formació *abertzale* (els d'Euskal Herritarrok l'any 1999).

Set mesos després, amb ETA havent anunciat l'abandonament de les armes, l'esquerra independentista va concórrer a les eleccions espanyoles amb el nom d'Amaiur. En aquells comicis, els

hereus de Batasuna van obtenir set diputats, els millors resultats a la història, i van esdevenir la segona força política a Euskadi i la tercera a Navarra.

Per a aquestes eleccions, la coalició EH-Bildu presenta com a cap de llista Laura Mintegi, candidata independent, professora de l'àrea de Didàctica de Llengua i Literatura de la Universitat del País Basc, a més d'escriptora. Mintegi, que ja era número dos a la llista de la coalició Amaiur al Senat per Biscaia, deia la setmana passada que les eleccions "posaran punt final a una època

amb grans mancances democràtiques". Amb les enquestes a la mà, la incògnita sobre el futur del País Basc serà saber quin company de viatge escollirà el Partit Nacionalista Basc, que lidera Íñigo Urkullu, previsible guanyador dels comicis. La possibilitat de confegir una majoria sobiranista truca a la porta, però no és del tot segur que el partit de Sabino Arana estiga disposat a cedir protagonisme a una força emergent com ho és EH-Bildu.

Violeta Tena